

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Vnum quod est paßio entis significat indiusionem à se. cap. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

tum, ac radix earum negationum: per eas enim demonstrari possent de generibus summis secundum proprias rationes formales consideratis. Quemadmodum itaque quantitas non per rationem aliquam positivam per modum passionis à se virtute distinctam, sed propter suam rationem formalem intrinsecam vendicat, ut non sit qualitas, aut relatio, ita ens per se non indiget ratione positiva à se distincta, ut sit vnum, sed immediate per propriam, & intrinsecam rationem formalem vendicat, & quasi copulat sibi vnitatem, siue priuationem diuisionis: & ita falsum est, quod in fine eiusdem argumenti dicitur: nempe fundamentum indiuisiōis esse rationem positivam à ratione entis virtute distinctam, quatenus ens concipitur sub ratione identitatis secum: tum ob rationes assignatas, tum quia ratio identitatis est habitudo rationis, & nequit esse ratio positiva.

X.

Inter eos, qui dicunt vnum non addere supra ens rationem aliquam positivam, sed solum negationem diuisionis, adhuc est controuersia utrum ipsam rationem entis significet formaliter: ita, ut vnum sit idem, quod ens indiuisum, ex æquo vendicans intrinsecè tam rationem entis, quam negationem diuisionis. Quia in re sunt tres sententiæ: prima aluit significare formaliter utrumque: secunda significare formaliter indiuisiōem, materialiter autem, & in obliquo rationem entis, tertia vice versa significare formaliter, & in recto rationem entis, in obliquo vero, & de connotato vnitatem. Verum hæc controuersia potius ad logicos, vel Metaphysicos, quam ad Theologos spectat: mihi magis probatur eapars, quæ asserit vnum formaliter, & in recto significare indiuisiōem, quæ est negatio, materialiter autem, & in obliquo ipsum ens, quod est ipsius subiectum. Ita docet Hervæus quodlib. 4. q. 1. & rectè probat Petrus Fonseca lib. 4. Metaphysicæ, cap. 2. q. 5. sect. 5. quæ sanè videtur sententia Arist. lib. 10. Metaphys. nam text. 2. cum varios modos vnius connumerasset, subiungit: *Oportet autem considerare quod non est eodem modo accipiendum cum dicatur, quæ vni dicuntur, & quid est vni esse, & quæ ratio eius.* Quis verbis significat rationem vnius esse aliam à ratione subiecti, quod vnum dicitur: atque adeò rationem formalem vnitatis, non includere rationem subiecti, quod est, ac dicitur vnum, & consequenter nec ipsius entis. Quod clarius apparet ex similibus exemplis, quæ adducit, nempe elementi,

&c. quorum ratio est alia à ratione eorum, quibus accidit, ut sint elementa, & causæ, nec ipsam includit: sicut ergo elementum, & causa non includunt formaliter rationes subiectorum, quæ conveniunt, ita nec vni includet rationem entis, cuius est passio: idque apertè constat ex verbis, quæ post eiusmodi exempla subiicit, nimirum vnum esse, *est indiuisibile esse*, quasi dicat tota ratio formalis vnius consistit in indiuisibilitate, & hanc formaliter significat vnum connotando tamè ens, cui competit: ad modum, quo alia nomina proprietatum, & accidentium siue positivorum, siue priuativorum directè, ac formaliter significant formas positivas, siue negativas superadditas subiecto, quod denominant: ipsum vero subiectum materialiter tantum, & in obliquo, quæ est communis doctrina Logicorum ad cap. 4. lib. 1. Posteriorum, ubi Aristoteles distinguit inter modum prædicandi per se primo, ac secundo modo: quia quæ sunt essentialia pertinent ad primum modum dicendi per se, quo prædicatum est de ratione intrinseca subiecti: contra vero ad secundum, cum subiectum ponitur in diffinitione prædicati, non tanquam aliquid ipsi intrinsecum, sed tanquam subiectum, in habitudine ad quod prædicata, siue passionem habent esse: si vero ratio entis esset intrinseca integræ rationi formali vnius, ens diceretur de vno in primo modo dicendi per se, & consequenter hæc propositio esset directæ & essentialis, vni est ens, & consequenter vnum non esset passio entis: quæ duo sunt falsa.

Vnum, quod est passio entis significat indiuisiōem à se.

CAPVT III.

Verum, quoniam vnum significat priuationem diuisionis, & hæc est multiplex, oportet explicare cuiusnam diuisionis priuatio sit. Triplex autem fingi potest diuisio alicuius entis, scilicet ab alio, in se, à se. Diuisio ab alio est, quæ res non est vllum ex ijs, à quibus distinguitur: verbi gratia, Socrates à Platone, nec Aristotele. &c. Porro huius diuisionis negationem nequaquam pertinere ad rationem vnitatis perspicuum est, quandoquidè hæc diuisio necessario competit enti: quoduis enim ens necessario est diuisum ab alio, quod non est ipsum: atque adeò negatio huius diuisionis non poterit eidem necessario conuenire: at vnitatis transcendens est proprietas necessaria entis: ergo non est negatio diuisionis ab alijs entibus,

Hervæus.

Fonseca.
Aristot.

I.

bus, alioquin res eade et simul diuisa, & indiuisa ab alijs: An vero eiusmodi diuisio requiratur per se ad rationem vnitatis infra dicam. Diuisio in se terminatur ad ea, ex quibus res componitur, qua ratione diuiditur homo in materiam, & formam, continuum in suas partes, populus in ciues hæc vero duplex est: nam vel partes sunt entia completa per se, vt se habent ciues respectu populi: vel sunt entia in potentia, & incompleta, quomodo se habet materia, & forma respectu entis naturalis. Hæc iterum duplex est, altera potentialis, altera actualis: potentialem non repugnare vnitati transcendentali, atque adeo priuationem eius non pertinere ad rationem vnitatis constat, quoniam continuum, & composita physica corruptibilia vëdicant vnitatem transcendentem, & nihilominus admittunt diuisionem potentialem: nam continuum est potentia diuisibile: vt ait Philosophus 8. Physic. t. 68. & lib. 1. de Cælo t. 2. & compositum physicum corruptibile est aptum dissolui per diuisionem, vel separationem partium: quæ potentia, siue aptitudo coheret cum vnitare transcendente: atque adeo hæc non consistit in negatione illius.

Arifot.

II.
Fonsec.
Socinatus.

Diuisionem à se diuersimodè auctores usurpant. Fonsecæ lib. 4. Met. c. 2. q. 5. sect. 5. post Socinatè 4. Met. q. 23. ad primum, ita illa explicat, vt dicat solum ad eam requiri vt explicetur per hos terminos, ipsa, ac non ipsa, secundum rationem propriam rei, quæ dicitur vna: & idè negat in eius negatione consistere vnitatem transcendentem, quoniam res aliqua minimè vna: potest habere negationem huius diuisionis: quomodo, inquit, natura humana in indiuiduis est multiplicata, & tamen de ipsa non verè prædicatur, quod sit ipsa, & non ipsa: similiter acruus est ipse, & non est non ipse, & nihilominus non est vnum ens. Contra vero Heruæus quodlib. 4. q. 1. ait consistere in eo, vt tota natura secundum intellectum bis accipiat, ita, vt eadè concipiat vt ipsa, & eadem, vt non ipsa, quam diuisionem ait esse impossibilem. Verum neuter explicandi modus est adæquatus: non prior, quandoquidem falso nititur fundamento: nam de naturis communibus acceptis in definite ratione inferiorum verificari possunt termini cōtradietorij: cum vero natura non nisi inferioribus multiplicetur, in ipsis quoque est ipsa, & non ipsa: non quidem considerata præcisè propria ratione communi secundum abstractionem, sed coniuncta cum inferioribus. Et confirmatur, quoniam natura in inferioribus est diuisa non in se, quasi in aliquid intrin-

secum: ergo à se per multiplicationem, in plura indiuidua eiusdem. Acruus autem non dicitur vnum ens, sed vnus acruus, & idè non opus est vt in ipso ratio acruus sit à se ipsa diuisa, sed solum ratio entis, vt infra explicabo. Modus loquendi Heruæi magis est accommodatus, verum ita debet intelligi totam naturam bis sumi, vt ita bis sumpta intelligibiliter concipiat vt tanquàm duo sub ratione vna communi. Nam quoties intelligitur pluralitas cum conuenientia oportet esse aliquid, in quo plura conueniant: at natura bis sumpta concipitur sub aliqua identitate, alioquin non diceretur bis sumpta: item cum pluralitate, quia bis sumitur, quare debet concipi natura illa ita bis sumi, vt sit hoc, & hoc, in natura, quæ ita diuisa fingitur. Est autem huiusmodi diuisio ad modum eius, qua superiora diuiduntur in inferioribus: nam humana natura secundum speciem considerata abstrahit à diuisione, & indiuisione in plures numero naturas: quando verò diuisa intelligitur, concipitur tanquam hæc, & non hæc: atque adeo in singulari est diuisa à se, quia est hæc numero natura, & ratione alterius, in qua diuiditur, non est eadem numero natura: & idè merito dicitur diuisa à se, quia in vtroque extremo est ipsa cum negatione sui in alio, & hoc modo intelligo diuisionem à se: si quis autem velit eandem appellare diuisionem in se, quatenus huiusmodi diuisio non solum incipit à natura, quæ est terminus à quo diuisionis, sed etiam desinit in ipsam, quatenus in alijs, atque alijs indiuiduis multiplicatur, parum refert. Verum hic loquendi modus non est adeo congruus: quoniam, cum diuisio consistat in positione huius, & non huius, per negationem hanc intelligitur secerni, ac separari à se: & idè, rectius dicitur diuisio à se: & vt seruetur differentia inter indiuisiōem, qua res dicitur indiuisa in partes sibi intrinsecas, quarum singulæ non continent totam rationem formalem ipsius, & inter eam, qua diuiditur in partes subiectiuas, in quib⁹ multiplicatur tota, & completa ratio diuisi, prior congruentius appellatur indiuisio in se, posterior indiuisio à se.

Nunc restat explicandum in vtrius negatione consistat ratio vnitatis transcendens. Quia in re certū in primis est vtramque competere omni entī: quandoquidem diuisio vtrique opposita dissoluit vnitatem: nam, siue res actu diuidatur in partes, quæ constat, siue actu constet plurius partibus, quæ sint entia per se completa, siue sit diuisa in plures partes subiectiuas sub eodem nomine, ac ratione, res non

III.

est una: nam totum continuum per diuisionem definit esse unum: non est vero acruus lapidum quia actu continet multitudinem: quam etiam inducit multiplicatio plurium sub eadem ratione. Nec vero ex eo, quod pleraque entia sint simplicia, & careant partibus, existimandum est non competere illis indiuisiōem in se. Hæc enim dupliciter sumitur, vel pro negatione diuisionis in partes, quibus constat aliquod compositum: vel simpliciter pro negatione diuisionis in partes, siue res, quæ dicitur indiuisa, ijs constat, siue non. Etenim, cum esse diuisum in partes, & non esse diuisum sint contradictoria, alterum eorum verificari debet de quouis subiecto: cumque verè dici nequeat res simplices, quæ non constant partibus, esse diuisas in partes, verè dicitur non esse diuisas: & consequenter tã simplicibus, quã compositis, quãdiu vnitæ sunt, verè cōuenit, vt sint indiuisæ in partes: indiuisio tamē in partes per modū priuationis dicta magis p̄prie dicitur de compositis, quoniam habet partes, q̄ cōnotatur p̄ indiuisiōem rei in se: Verū vt cōstat ex doctrina Arist. lib. 5. Met. t. 27. ad rationē priuationis non semper requiritur connotatio subiecti aperi secundū propriā speciem, sed saltē secundū prædicatū cōmune: at vero rationi entis in cōmuni, quod est de essentia simplicium, secundū se non repugnat indiuisio in partes, etiā respectu simplicium potest habere rationē priuationis, non tamen respectu horum dicitur vnitas compositionis: quandoquidem non sunt vnū ex adunatione partium ad compositionem, quemadmodū dicuntur ea, quæ constant partibus, quarū coniunctionem exigunt ad sui vnitatem.

Aristos.

IV.

Nunc videndū in quā ex ijs negationibus vnitas p̄cipuē cōsistat, cōsistere vero in indiuisiōe in se, præter recētiore citatos sentire videtur ij auctores, q̄ vnitatē transcendētē explicando dicunt vnitatē, quæ est passio entis, esse indiuisiōem in se. Ita loquuntur Aur. in 1. d. 8. q. 3. art. 2. Hispal. cit. cap. præced. nu. 3. Mayr. in 1. d. 8. q. 7. art. 3. prima parte articuli, & d. 24. quæst. 2. art. 2. Greg. q. 1. art. 1. & Syluest. 1. p. cōsiliat q. 11. art. 1. & 2. Ostenditur in primis auctoritate Arist. qui lib. 10. Met. c. 5. agēs de diuisione, aut indiuisiōe, quæ importatur per vnū, ait quædā esse indiuisa actu, diuisa vero potentia, quale est continuum: at continuum non aliter est diuisum potētia, quā in plures partes integrantes, quæ peracta diuisione rursus per se existant: ergo, cum dicitur indiuisum actu, intelligitur de negatione eiusdē diuisionis: hæc autem non est diuisio à se, secundū quam idē continuum bis, aut

Aureol.
Hispalens.
Mayronius.
Gregor.
Syluest.
Aristos.

sepius sumatur, sed diuisio in se, hoc est in partes, ex quib⁹ cōponitur. Et cōfirmatur, quoniā Arist. lib. 5. Met. c. 6. & lib. 10. c. 1. ait cōtinuum esse vnū cōtinuatione, cōtinuatio vero non nisi inter partes integrantes reperitur: ergo vnitas cōtinui cōsistit in negatione diuisionis in partes, ex quib⁹ cōponitur. Secundo Homo secundū propriam naturā in abstractione simplici cōsideratus est vnū ens, quemadmodū reliquæ naturæ superiores: non p̄pter negationē diuisionis à se, sed in se, quia scilicet secundū propriam rationē formalem cōsideratus non includit plura entia simpliciter, siue cōpleta: ergo ratio vnitatis transcendētis cōsistit in indiuisiōe in se. Assumptio ostēditur: quoniā diuisio, in cuius negatione consistit vnitas transcendens, est impossibilis illi rei, quæ denominatur vnā nam, si possibilis esset, non omne ens esset vnū, diuisio vero à se, de qua loquimur, non est impossibilis naturæ humanæ secundū se spectatæ: nam licet eam non vendicet actu, non tamen excludit, quin imò est capax illius, cum per inferiora diuiditur: diuisio vero in se est omnino illi impossibilis, vt constat: ergo in huius, non in illius negatione consistit vnitas. Tercio propria ratio passionis alicuius subiecti illi soli conuenit: at negatio diuisionis à se non conuenit soli enti, conuenit enim compositis per accidens, & aggregatis: etenim nauis est ipsa, & non est non ipsa, acruus est ipse, & non est non ipse: singula quippe composita per accidens habent indiuisiōem à se, quia nec multiplicantur, nec bis sumuntur secundum proprias rationes: quare fieri nequit, vt propria ratio vnitatis transcendētis in hac indiuisiōe consistat. Vltimo, indiuisio in se est prior indiuisiōe à se: ergo illa, non hæc est propria ratio vnitatis transcendētis. Patet consequentia: nam prima entis passio est vnitas, atque ad eam eius diuisionis negatio erit propria, ac formalis ratio vnitatis, quæ per se primo conueniet enti. Antecedens suadetur: quoniam prior, ac magis intrinseca est habitudo rei ad partes componentes, quā ad subiectiuas: indiuisio in se est in ordine ad componentes, indiuisio à se in ordine ad subiectiuas: ergo illa est prior hac, & illius fundamentum.

Vt quæstioni satisfiat, suppono vnitatem opponi multitudini, & non cui libet, sed eiusdē rei, quæ dicitur vnā: non enim multitudo hominum opponitur vnitati diuinæ, nec multitudo numerica vnitati specificæ, & sic in cæteris. Ad indagandā igitur naturam vnitatis oportet cōsiderare rationem multitudinis: hæc vero est pluralitas rerum

sub

V.

sub aliquo cōi nomine, ac ratione: v.g. in
naui sūt plura entia, in ternario hominū sūt
plures homines: hoc autē modo cōcipienda
est multitudo impossibilis, cui negatione
cōtinet vnitatis: vt. n. fingam⁹ Socratē scdm
ppriā rōem singulārē, q̄ Logici Socreatatē
vocāt, non esse vnū, sed multos, oportet vt
cōcipiamus naturā indiuiduā Socratis bis,
aut pluries sumi in varijs suppositis, q̄ om-
nia, ac singula cōuenirēt in nomine, ac na-
tura Socratis, nā q̄ diu hoc nō fingēt animo,
nequaquā cōstabit multitudo Socratū, vt ita
loquamur: & cōsequēter nō dissoluetur ei⁹
vnitas, hęc. n. non aliter dissoluitur, q̄ per
multiplicationē pprijs significari, q̄ q̄ diu
manet indiuisū, sēper est vnū. Idēq; seruā-
dū quoties expēditur vnitas, vel multitu-
do alicui⁹ secundū aliq̄ significatū, siue rōē
formalē: inspiciendū quippe est, an ratio ei-
us, secundū q̄ res dicitur vna, sit multipli-
cata, necne: & si indiuisū sit in multa eiūsdē
nominis, ac rōis, erit vna. Si multiplicata,
habebit rōē multitudinis: quomodo, quā-
do q̄rimus, an sit vnus numero homo? Solā
multiplicationē, vel indiuisiōē hominis
secundū ppriā eius rōē attēdere debemus.
Et quoniam vnū est passio entis, quādo pro-
priē, & absolutē res dicit vna, negat multi-
plicatio entis: & ita multitudo opposita v-
nitati inducit diuisionē, ac multiplicationē
rōis entis in plura, q̄ participēt eodē nomi-
ne, ac rōe: ita vt id, quod per se primo in-
telligit diuisū, sit ratio entis, rōe cui⁹ mul-
tiplicatis fingit hoc ens, & nō hoc ens, & cō-
sequēter ens diuisū à se per nō hoc ens. Nā
vbi intelligitur plura sub eadē rōe, quorū
vnū non sit aliud, ibi est intelligibiliter di-
uisio rōis illi⁹ à se, q̄ priuat vnitas apposita
negatione, qua hoc ens nō est non hoc ens.

VI.

His pmissis dicendū est propriā rōem
vnitatis trāscendentis formaliter, ac per se
cōsistere in negatione diuisionis à se secū-
dū eam rōem, qua res dicit vna. Hęc est de
mēte Doctorū simpliciter asserētū indiui-
sionē à se cōstituire vnitatē, q̄ est passio entis.
Ita docēt Argēd. in 1. d. 24. 1. p. dist. q. 2.
Heru. quodl. 4. q. 1. Bass. in 1. dist. 24. q. vn.
ar. 1. §. Dico igitur, Argēt. q. et vn. ar. 1. Ochā.
d. 2. q. 1. lit. l. Gabr. q. 1. ar. 1. not. 1. Bonet. li.
5. Met. c. 1. §. Amplius, Marf. in 1. q. 2. ar. 1. p.
miss. 1. & Caiet. 1. p. q. 11. ar. 2. circ. 101. ad 4.
Qui doctores eadē indiuisiōē interdū vo-
cant indiuisiōē in se. Vnde colligitur Au-
tores sup. cit. asserētēs vnū dicere indiui-
sionē in se, non loq̄ in sensu explicato à recē-
tiorib⁹, sed vt nomine indiuisiōis in se, p
indiuisiōē à se, vt interdū loquūtur reliq̄
antiquiores Theologi. Fundamētū asserti-
onis est, quoniam, vt proxime dixi, ea diuisio

per se primo, ac formaliter opponitur vni-
tati trāscēdētī, q̄ terminat ad multitudinē,
nō q̄ libet, sed eā, q̄ per se primo destruit rōē
formalē vnitatis: huiusmodi vero est diui-
sio à se, nō autē diuisio in se: ergo in illi⁹, nō
in hui⁹ negatione cōsistit ratio vnitatis trā-
scēdētis. Omnia sūt perspicua pter asūptio-
nē, q̄ pbat⁹ primo, quoniam diuisio in se, cū
suapte natura nō exigit multiplicationē ei-
us, quod in se diuidi fingitur, sed resoluti-
onē in partes, ex quib⁹ integratur nō indu-
cit multitudinē ipsius: vnitati vero vni⁹ rei
sola eius multitudo per se primo, ac forma-
liter opponitur: ergo per p̄cisā diuisiōē in
se nō resultat multitudo opposita vnitati,
quod perspicuū est in diuisione compositi
Physici in materiā, & formā, atq; adeo in
negatione huius diuisionis non cōsistit v-
nitatis trāscēdēs. Contra vero per diuisiōē
à se cōstituitur multitudo opposita vni-
tati, qua res dicitur vna secundū aliq̄ rōem, vt
patet ante ostēdē: si respōdeatur per diuisi-
onē in se entis cōlati ex plurib⁹ entibus per
se cōpletis cōstitui verā multitudinē op-
positam vnitati: sunt. n. multa entia simpli-
citer, & ita in huius negatione cōstare pro-
priam rōem vnitatis. Non soluitur argu-
mentū, tum quia hoc accidit diuisioni in se,
siquidem non competit omni, sed soli ei,
qua fingitur diuisio in plura completa in-
tegrantia aggregatum, tum quia hęc diui-
sio est posterior diuisione à se eius ratio-
nis, secundū q̄ cernitur multitudo: exēpli
causa aceruus lapidum est vnus aceruus, &
non multi, quia non est diuisus à se in rōē
acerui, non tamen est vnum ens. Sed mul-
ta, quia est aggregatum plurium, quo-
rum vnum non est aliud. In qua re duæ
interueniunt diuisiones altera ipsius ag-
gregati in se ratione cuius sunt plures par-
tes actū inter se diuisæ, & intrinsecæ toti
non retinentes nomen, ac rationem ipsius,
altera entis, secundum cuius rationem ag-
gregatum non dicitur vnum simpliciter,
sed multa entia: & hęc antecedit diuisi-
onem in se. Ratio est, quoniam prius est
dari, siue concipi plura entia actū, quam
esse, vel intelligi vnum aggregatum ex i-
psis, & in ipsis actū diuisum: non possunt
autem concipi plura entia actū non intel-
lecta diuisione entis à se, & multiplicatione
in plura, in quorum singulis sit hoc, & non
sit aliud: ergo etiam prius est ens, secun-
dum cuius rationem aggregatum dicitur
multa simpliciter, concipi diuisum à se per
inferiora, quam aggregatum constans ex
ipsis intelligi diuisum in se, siue in partes
actū per se existentes. Ex quo tandem
concluditur in quouis ente vno prius esse

negationem diuisionis entis à se in multa entia, quam negationem diuisionis in se, hoc est in plures partes intrinsecas, nam cum positio, siue multitudo resultans ex diuisione entis à se sit prior se ipsa, vt est terminus diuisionis aggregati in se, etiam negatio illius erit prior: atque adeo, cum ea formaliter opponatur diuisioni, ac multitudini entis, in eo priore antequam intelligatur indiuisio in se, res vere, ac pprie dicitur vna ab indiuisione entis à se. Exempli causa, Socrates per se primo dicitur vnus, quia Socratas non est diuisa à se, hoc est non sape sumpta, ac multiplicata secundum rationem Socratis: dicitur vero vnus homo, quia in ipso non est similiter humana natura diuisa à se: dicitur vnum animal, vna substantia, denique vnum ens ob eandem causam: quemadmodum enim, si quæuis earum rationum esset in ipso diuisa à se, & multiplicata, vere esset multitudo, ita per negationem huius diuisionis est vera propria, & formalis vnitas.

VII.

Obijciat aliquis vnitatem significare indiuisiōem subiecti, quod vnum appellatur, est enim vnum ens indiuisum: quare constituenda potius in indiuisiōe ipsius quam in indiuisiōe prædicati, secundum quod dicitur vnum: alias prædicatum erit vnum, non vero subiectum: at si, cum Socrates dicitur vnus homo, negatur multitudo, siue diuisio naturæ humanæ, homo, non Socrates erit vnus. Respondeo aliud esse rem dici vnam, aliud rationem, secundum quam dicitur vna: sicut videre est in denominatione subiecti sumpta ab alijs formis: nam subiectum est, ac dicitur simile, ratio vero, secundum quam ita dicitur, est qualitas aliqua, in qua fundatur similitudo: ita quoque subiectum dicitur vnum, ratio vero, secundum quam ita dicitur, necessario esse debet ipsi intrinseca, vt secundum illam sit indiuisum, & quidem, cum dicitur vnum absolute absque determinatione prædicati specialis, intelligitur vnum in ratione entis, & negatur omnis prorsus diuisio entis à se, cum vero dicitur vnum cum determinatione alicuius forme determinatæ, sola indiuisio ipsius importatur, verbi gratia, cum dicitur vnus homo, aut vna naus solum importatur indiuisio sub ratione hominis, aut naus: ex quo constat discrimen inter entia per se, ac per accidens, quod ens per accidens dicitur vnum cum addito, hoc est vna naus, vnus populus, nam quatenus vnum vendicat indiuisiōem in plura sub eodem nomine, non tamen dicitur vnum absolute, quia non excludit diuisiōem in plura entia

simpliciter, at ens per se vtroque modo dicitur vnum: & simpliciter, quia ratio entis completi non est in ipso diuisa à se, & secundum particularem denominationem, quia quatenus vnum non admittit diuisiōem particularium rationum sibi conuenientium, secundum quas dicitur vnum: formæ vero, secundum quas ita denominatur, sunt rationes fundamentales vnitatis: itaque, cum vnitas sit passio entis, primo, ac per se significat indiuisiōem ipsius in plura entia, quæ est indiuisio entis à se: nam in pluribus entibus est hoc, & non hoc: & de vtroque prædicatur ens, & in vtroque est diuisum à se, ratio quippe entis reperta in vno particulari distinguitur à ratione entis reperta in alio, qua diuisiōe sublata ab ente necessario datur vnitas, quæ in eius priuatione consistit.

VIII.

Ad primum argumentum dicendum est in continuis homogeneis cum diuisiōe entis in partes integrantes coniunctam esse diuisiōem in partes subiectiuas, non quidem ipsius cōtinui singularis, nam hoc dissoluitur, nec eius ratio manet in singulis partibus diuisis: sed cōtinui secundum speciem, vel genus, aut secundum rationem entis analogicam: nam partes, ad quas terminatur diuisio cōtinui singularis, peracta diuisiōe iam non sunt partes, sed entia per se, ac indiuisa cōtinui in communi: quod proinde in ipsis reperitur diuisum à se, & ita ipsarum aggregatum habet rationem multitudinis, non vnitatis: ideoque cōtinuum singulare est indiuisum actu, diuisum potentia, quoniam actu non sunt in ipso plura indiuisa per se eiusdem speciei, sunt autem potentia resultatura per diuisiōem: quia igitur ratio communis cōtinui in quouis singulari non est actu diuisa à se in plura, est tamen diuisibilis, idcirco cōtinuum dicitur vnum actu, plura potentia. Ex quo patet non esse verum simpliciter id, quod in argumento dicitur, cōtinuum non aliter esse diuisum potentia, quam in plures partes integrantes: hoc enim solum est verum de cōtinuo singulari, non vero de ratione communi cōtinui inclusa in singulari: ad cuius diuisiōem in partes integrantes sequitur diuisio rationis communis in partes subiectiuas: quæ si non sequeretur, destrueretur quidem ratio vnitatis, non quidem formaliter per positionē oppositæ multitudinis, sed materialiter per dissolutionē subiecti, quæ admodum cū animal morit̃, eius quoque vnitas corrumpitur, nō ex eo quod succedat multitudo

IX.

rudo animalium opposita unitati, sed quia destruitur entitas animalis, quod est subiectum unitatis: destructo vero subiecto iam non manet priuatio, quæ semper connotat subiectum. Ideo vero Aristoteles ait continuū esse indiuisum actu diuisū potētia, quoniā ratio cōmunis reperta in continuo singulari non est actu multiplicata ante separationē partium, ea vero posita multiplicatur, & numerū recipit: ipsum vero continuū singulare nō diuiditur diuisione directe, ac formaliter opposita unitati singulari ipsius, non enim ipsum formaliter sit multa, ita ut sit hoc, & nō hoc, quandoquidem nulla ex partibus separatis est ipsū totum, per cuius diuisionem resultauit. Ad confirmationem respondeo, sicut cum diuisione continui singularis in se, hoc est in suas partes integrantes, est coniuncta diuisio continui vniuersalis à se, hoc est in plura eiusdem nominis, ac rationis cum ipso, ita cum continuatione partium constituentium vnum continuū singulare coniunctam esse indiuisiōnem continui communis in plures partes subiectiuas constituentes multitudinem oppositam unitati, & ab hac esse continuum formaliter vni, à continuatione vero materialiter & causaliter: nā idcirco continuum singulare est vnum, quoniā est indiuisū in plura continua actu.

Ad secundum respondeo unitatē hominis secundū propriam naturam dupliciter considerari posse, vel secundum indiuisiōnem suā in plures naturas specificas sub nomine, ac rōe hominis, vel secundum indiuisiōnem actualē in plura indiuidua sub se collocata: & hæc posterior indiuisio non constituit unitatē specificam transcendentem hominis, sed unitatē præcisionis, quæ illi accidit secundum conceptum intellectus abstrahentis à singularibus, supponit tamen unitatem transcendentem ipsius, quæ consistit in diuisione eius in plures naturas specificas, semperq; ipsi conuenit, siue abstrahat ab indiuiduis, siue cum illis cōcretè accipiat. Hoc posito neganda est assumptio: ad cuius cōfirmationem est iterum neganda assumptio, qua supponitur indiuisiōnem, à qua homo dicitur vnus specificè, esse negationem diuisionis in plura indiuidua, cum potius sit negatio diuisionis à se in plures species, ut dictum est. Ad tertium dicendū est in cōpositis per accidens non reperiri simpliciter ipsum, & non non ipsum, sed solum secundum quid: quandoquidem licet aceruus sit ipse, & non sit non ipse, tamen in ipso formali significato eius continetur hoc, & non hoc, verbi gratia duo lapides, quorū vterq; non est alter: à

qua diuisione lapidis à se, puenit multitudine, q̄ tollit unitatē simpliciter ab aceruo: & ideo est simpliciter multa, quoniam in ipso est ratio entis diuisa in plura, vñ vero secundū quid, quoniā in genere acerui est indiuisus in plures, & ita nō cōuenit ipsi propria ratio diuisionis à se secundū rōem entis, in qua pprie consistit unitas transcendens. Ad vltimū respondeo quæadmodū suapte natura prius est ratio entis, quā ratio entis simplicis, aut cōpositi, ita priorē esse negationē diuisionis à se, q̄ per se cōuenit enti, qua ens, q̄ sit indiuisio in se, q̄ non cōuenit illi per se, sed qua determinatū ens est: habitudo. n. entis ad partes cōponētes cōuenit enti cōposito, qua cōpositū est. Est ita negandū est antecedēs: ad cuius cōfirmationē dicendū est, si res cōparet cum pprijs partibus cōponentibus, ac subiectiuis, priorē esse habitudinē eius ad cōponentes, q̄ ad subiectiuas, ut videre est in homine, cui prius cōuenit unitas cōposita ex materia, ac forma, q̄ actualis indiuisio in singulos homines, nequaquā vero si cōparetur cum subiectiuis impossibilibus entitati, quæ dicitur vna à negatione diuisionis in ipsas, tanq̄ in plura sub eodem nomine, ac rōe cōtenta: nam quemadmodum in quauis re prior est ratio entis præcisè sumpta, ita ex ipsa immediate sumitur repugnātia diuisionis à se, per q̄ concipitur res esse hæc, & non hæc & consequenter multiplicata: quam multiplicationem impossibilem rei, quæ dicitur vna concipimus, cum multitudinem ipsi denegamus, vtraque vero ipsarum, hoc est tam multitudo, q̄ indiuisio ipsam negas concipi pōt non concipiendo an res sit cōposita, necne: & ita prior est secundū intellectū habitudo ad partes subiectiuas impossibiles rei, q̄ dicitur vna, quam ad cōponentes. Obijcies solutionem non esse idoneam, quoniam comparat partes cōponētes possibiles cum subiectiuis impossibilibus. At vero, si cōparentur partes cōponentes impossibiles cum subiectiuis itē impossibilibus, negatio diuisionis in se cōpetit per se primo enti, qua ens est: q̄. n. diuisū est in plures partes cōponentes actu per se existētes nō vñ, sed plura est. Respondeo in primis hac solutione haberi indiuisiōnem in partes cōponētes veras nō pertinere per se primo ad rōem unitatis transcēdētis, q̄ fortassis aliqui existimāt. Deinde vero dico quæadmodū cōpositio entis per accidēs ex pluribus per se actu diuisis supponit diuisionem entis in partes subiectiuas, q̄ ipse sint partes actu cōponētes ens per accidēs, ita à simili cōpositione impossibili enti per se supponi sedm esse cōceptū diuisionē entis in partes

subie-

subiectiuas, q̄ ipsæ fingerentur partes componentes alicuius entis: atq; adeo negationem huius diuisionis impossibilis in partes subiectiuas esse priorem negatione diuisionis impossibilis in partes componentes, & ita quomodocunq; comparentur partes componentes, siue secundum esse verum, siue secundum esse impossibile cōceptum, semper negatio diuisionis in ipsas est posterior negatione diuisionis in partes subiectiuas entis, & consequenter in hac consistit unitas, quæ est passio entis.

Unitas dicit negationem diuisionis,
& multitudinis materialiter
sumptæ.

CAPVT IV.

I.

Cum ex superioribus cōstet unitatem super ens solam addere priuationem diuisionis à se, nunc explicandum erit, quomodo se habeat huiusmodi priuatio ad diuisionem, & multitudinem. Multitudo vero vel est intrinseca, vel extrinseca, intrinseca, quæ clauditur, aut claudi fingitur intra rōem significatam per nomen, quæ admodū intra rationem acerui continentur plura grana, intra rationem specificam hominis multa indiuidua. Extrinseca vero, quæ est extra terminos rei, cuius unitas indagatur, qua ratione ternarius, & quiuis alius numerus existit extra terminos cuiuslibet unitatis, quæ est principium numeri. Pleriq; autem censent vnum dicere negationem multitudinis. Ita Aureol. Syluest. Mayron. Argent. vbi supra, Durand. q. cit. num. 9. Gabr. art. 2. concl. 1. & ar. 3. ad tertium dubium, Carthus. loco cit. nu. 2. quibus fauet D. Thom. sæpe docens vnum opponi multitudini per modum priuationis, vt indiuisum diuisio, ita 1. p. q. 11. ar. 1. qu. 3. de potentia ar. 16. ad tertium, & in 1. dist. 24. q. 1. ar. 3. ad 4. & sæpe alibi: fauet etiam Auerro. 1. o. Metaphys. text. 9. asserens vnum, & multa opponi priuatiue, priuatio vero non se habet ex parte multitudinis, sed ex parte vnius: ergo hoc cōtinet priuationem illius. Accedit quod diuisio includit multitudinem vt terminum, & est media quasi via ab vno ad multa, si enim diuidatur continuum, ex vno fiunt multa, termini vero tendentiæ sunt, qui opponuntur inter se, non cum ipsa tendentiæ.

II.

Vt pateat quid proprie neget vnum, oportet prius explicare quid sit diuisio, quæ destruit vnum, & constituit multa, & quis sit ordo inter ens, vnum, diuisionem, ac

multa ex hoc enim pendet responso. Primum autem se offert diuisio continui, ex qua, quia notior, exploranda est ratio diuisionis eius, quam negat unitas transcendens. Diuisio autem continui est realis separatio partium, quæ erant in potentia tantum, vt sint actu singulæ per se, ex qua resultat, vt sit hoc, & illud ens, & hoc non sit illud, & viceversa. Similiter diuisio, cuius negatio transcendit per omne ens, quamuis re ipsa non fiat, fingitur tamen ad modum, quo sit diuisio continui: est tamen nonnihil discriminis: namque licet per diuisionem continui resultent multa ex vno, tamen in illis multis non est adæquata tota ratio formalis illius vnius, quandoquidem ipsum destruitur, & non nisi secundum partem manet in quouis membro, ad quod terminatur diuisio: at vero in diuisione, quam negat unitas aliter se res habet, oportet enim vt in multis, ad quæ diuisio concipitur terminari, concipiat esse tota ratio formalis rei, quæ concipitur diuisa in multi. Exempli causa Socrates est vnus numero homo, cui unitati opponitur diuisio nō vera, aut possibilis, sed imaginabilis: quæ natura humana singularis Socratis concipitur esse hæc, & non hæc, & consequenter diuidi in plures numero humanitates conuenientes sub eodem nomine, ac ratione Socratis, nisi enim concipiantur esse plures sub nomine, ac ratione Socratis, nō potest concipi diuisio, aut multitudo, quam unitas excludit à Socrate. Differunt etiā, quod diuisio continui est vera, & possibilis re ipsa, ea vero quam negat unitas transcendens, nequaquam, sed solum datur ope intellectus concipientis rem aliquam cum negatione ipsius, quod enim in diuisione continui præstat realis separatio, hoc in transcendenti præstat affirmatio ac negatio, in quibus consistit diuisio: de qua agimus, vt obseruat Diu. Thomas in 1. dist. 24. q. 1. ar. 3. ad tertium. Nam primum ponitur ens per affirmationem concipientis intellectu aliquid vt ens, deinde non ens per negationem eiusdē animo cōceptam: quod si copulet ens cum nō ente, & cōcipiatur hoc ens, & non hoc ens, iam est diuisio, fieri enim haudquaquam potest, vt sit hoc ens, & nō hoc ens, quin ratio entis sit diuisa, nam eadem prorsus ratio entis non potest esse hoc ens, & nō hoc ens, itaq; diuisio cōtinet positionem pluriū entium sub mutua negatione eorundem inter se, ita vt sit hoc, & hoc, & neutrum sit aliud, describi vero potest in hunc modum: diuisio est positio pluriū in actu clausorum eodem nomi-

ne, ac ra-

Aureol.
Syluest.
Mayron.
Argent.
Durand.
Gabriel.
Carthus.
S. Thom.
Auerroes.

S. Thom.